

Y Gronfa Gymdeithasol

canolfan **byd**gwaith

Rhan o'r Adran Gwaith a Phensiynau

Beth yw'r Gronfa Gymdeithasol?

Os ydych ar incwm isel ac yn wynebu costau sy'n anodd eu talu gyda'ch incwm arferol, efallai y gall y Gronfa Gymdeithasol eich helpu.

Gall y Gronfa Gymdeithasol roi taliad, grant neu fenthyciad i helpu gyda phethau fel:

- eitemau i'r tŷ
- dillad ac esgidiau
- teithio
- costau brys i'ch cadw chi a'ch teulu'n ddiogel
- eitemau ar gyfer babi newydd
- angladd
- costau gwresogi yn ystod tywydd oer iawn, a costau gwresogi yn ystod y gaeaf i bobl 60 oed a throsodd.

Cynnwys

Angen help arnoch i fyw yn y gymuned?

Grant Gofal Cymunedol

Beth yw Grant Gofal Cymunedol?	8
Ar gyfer beth mae hwn?	8
A allaf gael Grant Gofal Cymunedol?	9
Pa fath o bethau y gallaf wneud cais i gael help gyda hwy?	9
Faint y gallaf ei gael?	10
Sut y gallaf wneud cais?	10
Pryd y gallaf wneud cais?	10
Sut rydych yn penderfynu?	10
Pryd y byddaf yn cael gwybod?	11
Sut y byddwch yn fy nhalu?	11
Beth os oes gennyf gynllion?	11
A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?	11

Oes angen i chi ledaenu cost rhywbeth?

Benthyciad Trefnu

Beth yw Benthyciad Trefnu?	12
Ar gyfer beth mae hwn?	12
A allaf gael Benthyciad Trefnu?	13
Sut y gallaf wneud cais?	13
Pryd y byddaf yn cael gwybod?	13

Beth os gallaf gael Benthyciad Trefnu? ..	13
Sut rydych yn penderfynu?	14
A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?	15
Sut y byddaf yn ad-dalu'r Benthyciad Trefnu?	16
Beth os wyf yn cael trafferth i'w ad-dalu?	16

A oes angen help arnoch mewn argyfwng, heb unrhyw le arall i droi?

Benthyciad Argyfwng

Beth yw Benthyciad Argyfwng?	17
Ar gyfer beth mae hwn?	17
A allaf gael Benthyciad Argyfwng?	18
Sut y gallaf wneud cais?	18
Beth os gallaf gael Benthyciad Argyfwng?	18
Faint y gallaf ei gael?	19
Sut rydych yn penderfynu?	19
Beth os oes gennyf gynilion?	20
Sut y byddaf yn ad-dalu'r Benthyciad Argyfwng?	20
Beth os wyf yn cael trafferth i'w ad-dalu?	20

Anghytuno gyda'n penderfyniad benthyciad neu grant?

Penderfyniadau ac Adolygiadau

Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir?	21
Sut ydw i'n gofyn am adolygiad?	21
Beth os byddaf yn dal yn anfodlon?	22
Sut y gallaf wneud cais am adolygiad gan un o Arolygwyr y Gronfa Gymdeithasol?	23

Angen talu am angladd?

Taliad Angladd

Beth yw Taliad Angladd?	25
Pwy all gael help gyda chostau angladd?	25
Sut y dylwn wneud cais?	26
Pryd y gallaf wneud cais?	26
Faint o help y gallaf ei gael?	26
Beth os oes gennyf gynllion?	27
A oes rhaid i mi dalu'r Taliad Angladd yn ôl?	27
Sut y byddwch yn fy nhalu?	27
Sut rydych yn penderfynu?	28
Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir?	28

A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill? 29

Angen prynu pethau i fabi newydd?

Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn

Beth yw Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn? 30

A allaf gael Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn? 30

Pryd y gallaf wneud cais? 31

Sut y dylwn wneud cais? 32

Beth sydd angen i mi ei ddweud wrthych? 32

Beth os oes gennyf gynllion? 32

Sut y gallaf gael gwybod a allaf gael y grant? 33

Sut y caf fy nhalu? 33

Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir? 33

A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill? 34

A oes angen help arnoch gyda'ch costau gwresogi?

Taliad Tywydd Oer

Beth yw Taliad Tywydd Oer? 35

A allaf gael Taliad Tywydd Oer? 35

Sut y dylwn wneud cais? 36

Beth os oes gennyf gynilion?	36	
Beth os nad wyf wedi cael Taliad Tywydd Oer ond y credaf y dylwn fod wedi'i gael?	36	
Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir?	36	
A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?	37	
Taliad Tanwydd Gaeaf		
Beth yw Taliad Tanwydd Gaeaf?	38	
A allaf gael Taliad Tanwydd Gaeaf?	38	
Sut y dylwn wneud cais?	39	
Pryd y gallaf wneud cais?	39	
Beth os oes gennyf gynilion?	39	
Pryd y caf fy nhalu?	40	
Beth os nad wyf wedi cael Taliad Tanwydd Gaeaf ac y credaf y dylwn fod wedi'i gael?	40	
A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?	42	
Faint gallaf ei gael o'r Gronfa Gymdeithasol?		42
Beth os na allaf gael help o'r Gronfa Gymdeithasol?		44
Sut y gallaf gael rhagor o wybodaeth?		45

Angen help arnoch i fyw yn y gymuned?

Grant Gofal Cymunedol

Beth yw Grant Gofal Cymunedol?

Swm o arian di-dreth yw hwn nad oes rhaid i chi ei dalu'n ôl. Gall Grant Gofal Cymunedol helpu pobl i ymdopi ag anawsterau arbennig.

Ar gyfer beth mae hwn?

Gallai Grant Gofal Cymunedol eich helpu i:

- symud yn ôl i'r gymuned ar ôl bod mewn gofal
- aros yn eich cartref yn lle mynd i mewn i ofal
- sefydlu cartref yn y gymuned, ar ôl dilyn ffordd o fyw ansefydlog (fel rhan o raglen sydd wedi'i chynllunio i'ch adsefydlu)
- gofalu am garcharor neu droseddwr ifanc pan fydd yn gadael y carchar ar drwydded dros dro
- lleddfu pwysau eithriadol arnoch chi a'ch teulu, neu
- talu am gostau teithio penodol fel mynd i angladd aelod o'r teulu neu ymweld â rhywun sy'n sâl.

Bydd y ffurflen gais y byddwch yn ei llenwi yn eich helpu i gael yr holl wybodaeth gywir.

A allaf gael Grant Gofal Cymunedol?

Efallai y gallech gael Grant Gofal Cymunedol os ydych yn cael:

- Cymhorthdal Incwm
- Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm
- Credyd Pensiwn
- taliad oherwydd un o'r budd-daliadau neu hawliadau hyn, neu
- os rydych yn mynd i adael gofal o fewn y chwe wythnos nesaf ac rydych yn debygol o gael un o'r budd-daliadau hyn pan fyddwch yn gadael.

Pa fath o bethau y gallaf wneud cais i gael help gyda hwy?

Dyma rai enghreifftiau:

- dodrefn (fel sofffa, cadair freichiau neu wely) – offer tŷ (fel popty neu oergell)
- dillad gwely a dillad
- costau teithio
- treuliau symud
- costau storio, neu
- costau cysylltu.

Faint y gallaf ei gael?

Byddwn yn talu'r hyn y byddwn yn ei feddwl sy'n iawn ar gyfer y pethau rydych yn gwneud cais amdanynt ac efallai y byddwn yn edrych dros y costau gyda chi os byddant yn ymddangos yn ormod.

Ni allwn dalu grant sy'n llai na £30 oni bai ei fod am gostau teithio.

Sut y gallaf wneud cais?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith i gael ffurflen gais Grant Gofal Cymunedol drwy fynd i www.canolfanbydgebraith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Pryd y gallaf wneud cais?

Dylech wneud cais cyn gynted ag y bydd angen rhywbeth arnoch. Os ydych mewn gofal ac y bydd angen rhywbeth arnoch pan fyddwch yn gadael, gallwch wneud cais hyd at chwe wythnos cyn y dyddiad y disgwylir y byddwch yn gadael.

Sut rydych yn penderfynu?

Mae llawer o resymau pam y gallai rhywun ofyn am un o'r grantiau hyn, a pham y gallem roi un ohonynt.

Wrth benderfynu a allwn dalu, byddwn yn:

- edrych ar bopeth y byddwch yn dweud wrthym amdanynt yn eich cais
- edrych ar faint o arian sydd yn y gyllideb grantiau, fel y byddwn yn gwybod a oes digon o arian i'ch talu, ac

- edrych ar eich cais a chais pawb arall i weld pwy sydd angen help fwyaf.

Pryd y byddaf yn cael gwybod?

Byddwn yn gwneud y rhan fwyaf o benderfyniadau o fewn pythefnos.

Byddwch yn cael llythyr yn rhoi gwybod i chi am ein penderfyniad. Os byddwn yn dyfarnu Grant Gofal Cymunedol, byddwn yn rhoi gwybod i chi mewn llythyr faint ydyw.

Sut y byddwch yn fy nhalu?

Fel arfer byddwn yn talu Grantiau Gofal Cymunedol yn uniongyrchol i mewn i gyfrif banc neu gymdeithas adeiladu.

Beth os oes gennyf gynilion?

Bydd unrhyw gynilion sydd gennych dros £500 (neu gynilion dros £1,000 os ydych chi neu'ch partner yn 60 neu'n hŵn) yn effeithio ar faint a gewch.

A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?

Ni fydd Grant Gofal Cymunedol yn effeithio ar unrhyw arian arall rydych yn ei gael gennym.

Partner

Byddwn yn eich trin fel cwpl os ydych yn byw gyda'ch gŵr, gwraig neu bartner sifil, neu os ydych yn byw gyda rhywun fel pe baent yn ŵr, gwraig neu'n bartner sifil i chi. Rydym yn galw'r person arall hwn yn bartner i chi.

Oes angen i chi ledaenu cost rhywbeth?

Benthyciad Trefnu

Beth yw Benthyciad Trefnu?

Mae hwn yn fenthyciad di-dreth. Ni chodir tâl llog ond mae'n rhaid i chi dalu'r benthyciad yn ôl.

Mae Benthyciadau Trefnu yn eich helpu i ledaenu cost y pethau y mae angen i chi eu prynu bob hyn a hyn.

Ar gyfer beth mae hwn?

Gallwch ddefnyddio Benthyciad Trefnu i helpu i dalu am:

- ddodrefn ac eitemau i'r cartref
- dillad ac esgidiau
- costau teithio
- costau i wella neu i gynnal a chadw eich cartref, neu i'w gadw'n ddiogel
- rhent ymlaen llaw neu gostau symud i gyrraedd lle newydd
- costau chwilio am waith neu ddechrau gweithio, neu
- hurbwrcas neu ddyledion eraill a allai fod gennych mewn perthynas â'r eitemau uchod.

Ni allwn dalu Benthyciad Trefnu o lai na £100.

A allaf gael Benthyciad Trefnu?

Gallech gael Benthyciad Trefnu os ydych yn cael:

- Cymhorthdal Incwm
- Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm
- Credyd Pensiwn, neu
- daliad oherwydd un o'r budd-daliadau hyn, ac
- rydych chi neu'ch partner wedi bod yn derbyn un o'r budd-daliadau hyn am o leiaf 26 wythnos.

Partner

Byddwn yn eich trin fel cwpl os ydych yn byw gyda'ch gŵr, gwraig neu bartner sifil, neu os ydych yn byw gyda rhywun fel pe baent yn ŵr, gwraig neu'n bartner sifil i chi. Rydym yn galw'r person arall hwn yn bartner i chi.

Sut y gallaf wneud cais?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith i gael ffurflen gais Benthyciad Trefnu drwy fynd i www.canolfanbydgdwaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Pryd y byddaf yn cael gwybod?

Rydym yn gwneud y rhan fwyaf o benderfyniadau o fewn wythnos.

Beth os gallaf gael Benthyciad Trefnu?

Byddwn yn anfon llythyr atoch yn cynnig swm y benthyciad ac yn nodi faint y bydd angen i chi ei dalu'n ôl bob wythnos.

Yn aml bydd y llythyr yn dangos hyd at dri swm benthyciad i chi ddewis ohonynt, a bydd gan bob un ohonynt gyfradd ad-dalu wythnosol wahanol. Gallwch ddewis y swm benthyciad a'r gyfradd ad-dalu orau i chi.

Gallai fod ar gyfer y swm cyfan y gofynnwch amdano, neu gallai fod yn llai.

Pan fyddwn yn cynnig benthyciad byddwn hefyd yn edrych ar faint y bydd yn rhaid i chi ei dalu'n ôl bob wythnos er mwyn sicrhau y gallwch fforddio talu pob un o'ch benthyciadau yn ôl o fewn dwy flynedd.

Pan fyddwch yn llofnodi ac yn dychwelyd y llythyr, caiff y benthyciad ei dalu i mewn i'ch cyfrif banc neu gymdeithas adeiladu.

Sut rydych yn penderfynu?

Er mwyn penderfynu faint o arian i'w roi, yn gyntaf byddwn yn edrych i weld p'un a ydych yn:

- sengl heb blant
- rhan o gwpl heb blant, neu
- yn sengl neu'n rhan o gwpl â phlant.

Mae gan bob un o'r grwpiau uchod derfyn benthycia. Mae'n rhaid i ni gadw o fewn cyllideb fel y gall y terfynau hyn godi pan fyddwn yn cael llai o geisiadau, neu ostwng pan fyddwn yn cael mwy. Ond gall pawb yn yr un grŵp fenthycia hyd at yr un swm ar unrhyw adeg.

Yna rydym hefyd yn gorfod ystyried pethau eraill, fel:

- faint o arian sydd arnoch i'r Gronfa Gymdeithasol o unrhyw fenthyciadau eraill a gawsoch eisoes
- unrhyw gynilion sydd gennych, a

Mae terfyn benthyciad cyffredinol o £1,500. Os ydych eisoes mewn dyled o ganlyniad i fenthyciadau yn y gorffennol, ni all y ddyled hon yn ogystal â'ch benthyciad newydd fynd dros y terfyn hwn.

- faint y gallwch chi fforddio ei ad-dalu.

Os oes gennych fwy na £1,000 o gynilion (neu dros £2,000 o gynilion os ydych chi neu'ch partner yn 60 a throsodd), bydd hyn yn effeithio ar faint y gallwch ei gael.

A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?

Ni fydd Benthyciad Trefnu yn effeithio ar unrhyw arian arall a gewch gennym.

Sut y byddaf yn ad-dalu'r Benthyciad Trefnu?

Byddwn fel arfer yn cymryd swm wythnosol o'ch:

- Cymhorthdal Incwm
- Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm, neu
- Credyd Pensiwn.

Os byddwch yn rhoi'r gorau i gael y budd-daliadau hyn, byddwn yn trefnu ffordd arall i chi ad-dalu'r benthyciad. Gallai hyn fod o fudd-daliadau eraill rydych yn eu cael, neu arian arall, fel cyflog. Byddwn yn dechrau gwneud hyn cyn gynted ag y gallwn, ar ôl talu'r benthyciad i chi.

Beth os wyf yn cael trafferth i'w ad-dalu?

Dywedwch wrthym cyn gynted â phosibl. Efallai y gallwn helpu. Er enghraifft, efallai y gofynnwn i chi dalu llai bob wythnos ond am gyfnod hirach.

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith cyn gynted â phosibl os oes gennych broblem.

A oes angen help arnoch mewn argyfwng, heb unrhyw le arall i droi?

Benthyciad Argyfwng

Beth yw Benthyciad Argyfwng?

Mae hwn yn fenthyciad di-dreth. Ni chodir tâl llog ond mae'n rhaid i chi dalu'r benthyciad yn ôl.

Dim ond os na fydd unrhyw ffordd arall y gallwch gael help y byddwn yn rhoi Benthyciad Argyfwng.

Nid oes rhaid i chi fod ar fudd-daliadau i wneud cais.

Ar gyfer beth mae hwn?

Mae Benthyciad Argyfwng yn rhywbeth sydd ei angen arnoch ar unwaith:

- mewn argyfwng, neu
- oherwydd trychineb, ac

ni fydd yr help sydd ei angen arnoch:

- ar gael o unrhyw le arall, a'r
- help sydd ei angen arnoch yw'r unig ffordd o atal niwed neu berygl difrifol i'ch iechyd a'ch diogelwch chi neu eich teulu.

Efallai hefyd y cewch fenthyciad os bydd angen help arnoch i dalu rhent ymlaen llaw, ond dim ond os ydych yn gadael gofal ac yn cael Grant Gofal Cymunedol.

A allaf gael Benthyciad Argyfwng?

Gall unrhyw un 16 oed neu'n hŷn wneud cais am Fenthyciad Argyfwng. Nid oes rhaid i chi fod yn cael unrhyw fudd-daliadau.

Sut y gallaf wneud cais?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith drwy fynd i www.canolfanbydgwaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Os ydych oddi cartref ac ni allwch ddychwelyd, cysylltwch â'r swyddfa agosaf i ble rydych.

Beth os gallaf gael Benthyciad Argyfwng?

Rydym yn dweud wrthych faint gallwch ei gael, ac rydym yn cytuno gyda chi faint y mae'n rhaid i chi ei dalu'n ôl bob wythnos. Rydym yn gwneud ad-daliadau wythnosol mor hawdd â phosibl i chi eu fforddio.

Rydym yn rhoi'r cynnig hwn mewn llythyr a bydd angen i chi ei lofnodi cyn y gallwn dalu'r benthyciad.

Os gwnaethoch gais dros y ffôn, fel arfer byddwn yn gofyn i chi fynd i'r Ganolfan Gwaith i lofnodi'r llythyr cynnig a chael taliad ar yr un pryd.

Byddwn fel arfer yn rhoi siec i chi yn eich enw. Gallwch ei chyfnwid am arian yn Swyddfa'r Post neu ei thalu i mewn i gyfrif.

Mae terfyn benthyciad cyffredinol o £1,500. Os ydych eisoes mewn dyled o ganlyniad i fenthyciadau yn y gorffennol, ni all y ddyled hon yn ogystal â'ch benthyciad newydd fynd dros y terfyn hwn.

Faint y gallaf ei gael?

Ni fydd yn penderfynu ar swm y Benthyciad Argyfwng. Diben y benthyciad yw eich helpu i ymdopi yn ystod cyfnod o argyfwng yn unig. Efallai na fyddwch yn gallu disodli pob colled neu drwsio'r holl ddifrod.

Efallai y byddwn yn cwestiynu'r swm y byddwch yn ei ofyn amdano os byddwn yn credu ei fod yn ormod ar gyfer eich anghenion.

Sut rydych yn penderfynu?

Rydym yn edrych ar bopeth y byddwch wedi'i ddweud wrthym:

- beth sydd ei angen arnoch ar unwaith, a
- help arall y gallech ei gael.

Er mwyn penderfynu a allwn gynnig Benthyciad Argyfwng i chi o gwbl, neu faint y gallwn ei gynnig, byddwn hefyd yn edrych ar:

- y math o argyfwng rydych ynddo
- p'un a wnaiff benthyciad atal difrod neu berygl difrifol
- p'un a oes help arall y gallwch ei ddefnyddio, a
- p'un a ydych wedi gofyn am rywbeth na allwn eich helpu gydag ef.

Os oes gennych fenthyciad o'r Gronfa Gymdeithasol eisoes, gallech gael benthyciad arall os:

- byddwn yn cytuno bod angen un arnoch
- credwn y gallwch ad-dalu'r benthyciad newydd hefyd, ac
- os nad ydych wedi cyrraedd y terfyn eisoes.

Beth os oes gennyf gynilion?

Os oes gennych gynilion neu arian arall y gallwch ei ddefnyddio, efallai na chewch Fenthyciad Argyfwng neu efallai y cewch swm llai na'r swm y gofynnoch amdano.

Sut y byddaf yn ad-dalu'r Benthyciad Argyfwng?

Fel arfer byddwn yn mynd â swm wythnosol o unrhyw fudd-daliadau eraill y gallech chi neu eich partner fod yn eu cael. Os nad ydych yn cael budd-dal, byddwn yn gofyn i chi ein had-dalu o unrhyw arian arall a gewch, fel cyflog.

Beth os wyf yn cael trafferth i'w ad-dalu?

Dywedwch wrthym cyn gynted â phosibl. Efallai y gallwn helpu. Er enghraifft, efallai y gofynnwn i chi dalu llai bob wythnos ond am gyfnod hirach.

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith cyn gynted â phosibl os oes gennych broblem.

Partner

Byddwn yn eich trin fel cwpl os ydych yn byw gyda'ch gŵr, gwraig neu bartner sifil, neu os ydych yn byw gyda rhywun fel pe baent yn wŵr, gwraig neu'n bartner sifil i chi. Rydym yn galw'r person arall hwn yn bartner i chi.

Anghytuno gyda'n penderfyniad benthyciad neu grant?

Penderfyniadau ac Adolygiadau

Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir?

Os byddwch yn teimlo fel hyn am y penderfyniad ar eich cais am Grant Gofal Cymunedol, Benthyciad Trefnu neu Fenthyciad Argyfwng, gallwch gysylltu â'r Ganolfan Byd Gwaith a gofyn i ni egluro'r penderfyniad.

Os credwch ei fod yn anghywir, gallwch ysgrifennu atom i ofyn am adolygiad.

Efallai y byddwch am wneud hyn os ydych:

- yn credu bod yr unigolyn a benderfynodd yn gwybod yr holl ffeithiau
- yn credu bod y penderfyniad yn anghywir, neu y gwnaed camgymeriad
- yn credu bod y gyfraith wedi'i chymhwyso'n anghywir, neu
- yn anfodlon â'r canlyniad.

Sut ydw i'n gofyn am adolygiad?

Anfonwch lythyr wedi'i lofnodi yn gofyn am adolygiad i'r Ganolfan Byd Gwaith o fewn 28 diwrnod ers y dyddiad ar eich llythyr penderfyniad. Dywedwch wrthym pam nad ydych yn cytuno â'r penderfyniad.

Dim ond pan fydd rhesymau arbennig y gallwn roi mwy o amser i gael adolygiad. Os byddwch yn anfon eich llythyr ar ôl 28 diwrnod, dywedwch wrthym pam ei fod yn hwyr.

Os na allwn newid y penderfyniad i'r un rydych am ei gael, byddwn yn cynnig cyfweiliad i chi. Bydd hyn fel arfer yn digwydd dros y ffôn ond gall fod wyneb yn wyneb. Byddwn yn egluro ein penderfyniad a gallwch ddweud wrthym beth arall y credwch y dylem wybod.

Ar ôl i ni siarad â chi, byddwn yn adolygu eich achos.

- Os gellir newid y penderfyniad, byddwn yn anfon llythyr penderfyniad newydd atoch.
- Os na ellir newid y penderfyniad, byddwn yn ysgrifennu atoch yn egluro pam.

Beth os byddaf yn dal yn anfodlon?

Gallwch wneud cais i un o Arolygwyr y Gronfa Gymdeithasol adolygu eich achos.

Gall Arolygydd y Gronfa Gymdeithasol edrych ar eich achos a:

- cytuno gyda'r penderfyniad
- gofyn i ni edrych arno eto, neu
- gwneud ei benderfyniad ei hun.

Bydd yn ysgrifennu atoch yn egluro beth yw ei benderfyniad a pham.

Os bydd rhywun yn ysgrifennu'r llythyr neu'n llenwi'r ffurflen ar eich rhan, mae'n rhaid i chi gytuno'n ysgrifenedig iddynt wneud hyn, oni bai eich bod eisoes wedi penodi'r unigolyn hwn i wneud hawliadau budd-daliadau ar eich rhan.

Angen talu am angladd?

Taliad Angladd

Beth yw Taliad Angladd?

Os ydych chi neu'ch partner ar incwm isel ac yn gorfod trefnu angladd, efallai y gallwch gael rhywfaint o help gyda'r costau.

Mae hwn yn un taliad di-dreth i'ch helpu i dalu am gostau angenrheidiol angladd.

Pwy all gael help gyda chostau angladd?

Mae'n rhaid i chi neu'ch partner fod yn cael un o'r budd-daliadau canlynol.

- Cymhorthdal Incwm
- Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm
- Credyd Pensiwn
- Credyd Treth Gwaith sy'n cynnwys elfen anabledd neu anabledd difrifol
- Credyd Treth Plant ar gyfradd sy'n uwch na'r elfen deuluol
- Budd-dal Tai
- Budd-dal Treth Cyngor

Mae'n rhaid iddo hefyd fod yn rhesymol i chi neu'ch partner dalu am yr angladd.

Efallai y bydd angen i ni ystyried amgylchiadau perthnasau eraill y person a fu farw.

Partner

Byddwn yn eich trin fel cwpl os ydych yn byw gyda'ch gŵr, gwraig neu bartner sifil, neu os ydych yn byw gyda rhywun fel pe baent yn ŵr, gwraig neu'n bartner sifil i chi. Rydym yn galw'r person arall hwn yn bartner i chi.

Fel arfer bydd angen i'r person fod wedi byw yn y DU pan fu farw. Fel arfer bydd angen cynnal yr angladd yn y DU.

Sut y dylwn wneud cais?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith i gael ffurflen gais drwy fynd i www.canolfanbydgwaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Pryd y gallaf wneud cais?

Mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn 3 mis i ddyddiad yr angladd.

Os ydych yn aros am benderfyniad ar fudd-dal sydd ei angen arnoch er mwyn i chi gael Taliad Angladd, mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn y terfyn amser tri mis.

Faint o help y gallaf ei gael?

Gall y Gronfa Gymdeithasol eich helpu i dalu am angladd syml, parchus a chost isel.

Mae hyn yn cynnwys:

- y costau angenrheidiol ar gyfer ffioedd claddu neu amlosgi
- plot claddu newydd (os dewisir claddu)
- costau eraill penodol, a
- hyd at £700 ar gyfer unrhyw gostau angladd eraill, fel ffioedd y trefnydd angladdau, yr arch neu flodau.

Efallai y byddwn yn tynnu rhywfaint o arian:

- os bydd gan y person a fu farw unrhyw asedau sydd ar gael i chi neu i aelod o'ch teulu
- ar gyfer unrhyw gyfandaliad o gynllun angladd rhagdaledig neu daliad polisi yswiriant, ac
- ar gyfer costau y talwyd amdanynt gan elusen, gan berthynas neu grant arall.

Beth os oes gennyf gynilion?

Ni fydd eich cynilion yn effeithio ar eich Taliadau Angladd.

A oes rhaid i mi dalu'r Taliad Angladd yn ôl?

Os cewch Daliad Angladd, bydd yn rhaid ei dalu'n ôl o ystad y person a fu farw. Mae eu hystad yn cynnwys arian, eiddo a phethau eraill yr oedd yn berchen arnynt. Nid yw unrhyw gartref y mae'r partner yn dal i fyw ynddo neu bethau personol a adawyd i berthnasau yn rhan o'r ystad.

Sut y byddwch yn fy nhalu?

Os nad yw bil y trefnydd angladdau eisoes wedi'i dalu, byddwn fel arfer yn talu'r Taliad Angladd yn uniongyrchol i mewn i gyfrif banc y trefnydd angladdau. Neu efallai y byddwn yn anfon sic e atoch yn daladwy i'r trefnydd angladdau er mwyn i chi ei rhoi iddo. Os bydd bil y trefnydd angladdau wedi'i dalu byddwn yn gwneud y taliad i chi, yn uniongyrchol i'ch cyfrif banc neu gymdeithas adeiladu fel arfer.

Partner

Byddwn yn eich trin fel cwpl os ydych yn byw gyda'ch gŵr, gwraig neu bartner sifil, neu os ydych yn byw gyda rhywun fel pe baent yn ŵr, gwraig neu'n bartner sifil i chi. Rydym yn galw'r person arall hwn yn bartner i chi.

Sut rydych yn penderfynu?

Unwaith y byddwch wedi anfon eich pecyn cais atom, byddwn yn penderfynu a allwch gael Taliad Angladd. Byddwch yn cael llythyr yn rhoi gwybod i chi am ein penderfyniad. Os hoffech gael rhagor o wybodaeth am pam y gwnaethom y penderfyniad hwnnw, cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith a gofynnwch i ni ei egluro.

Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith o fewn mis i ddyddiad y llythyr penderfyniad hwn. Os byddwch yn cysylltu â ni'n hwyrach, efallai na fyddwn yn gallu eich helpu.

Gallwch chi, neu rywun arall sydd â'r awdurdod i weithredu ar eich rhan:

- gofyn am esboniad
- gofyn am ddatganiad ysgrifenedig o'r rhesymau dros ein penderfyniad
- gofyn i ni edrych eto ar y penderfyniad i weld a ellir ei newid. Efallai bod rhai ffeithiau y credwch ein bod wedi eu hesgeuluso neu efallai bod gennych ragor o wybodaeth sy'n effeithio ar y penderfyniad, neu
- apelio yn erbyn y penderfyniad i dribiwnlys annibynnol (ond mae'n rhaid iddo fod yn ysgrifenedig).

Angen prynu pethau i fabi newydd?

Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn

Beth yw Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn?

Mae hwn yn un taliad i helpu i dalu am bethau sydd eu hangen arnoch ar gyfer babi newydd os ydych ar incwm isel.

Mae'r grant yn un di-dreth ac nid oes rhaid i chi ei dalu'n ôl.

A allaf gael Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn?

Efallai y gallwch gael un o'r grantiau hyn os disgwylir i'ch babi neu fabi eich dibynnydd gael ei eni'n fuan, neu os cafodd ei eni yn ystod y tri mis diwethaf.

Gallwch hawlio hefyd:

- os ydych wedi mabwysiadu babi bach yn ddiweddar
- o dan amgylchiadau penodol, os ydych wedi cael gorchymyn preswyllo ar gyfer babi, neu
- os ydych wedi cael gorchymyn rhieni ar gyfer baban a anwyd i rywun arall.

Mae'n rhaid i chi, neu eich partner, fod yn cael un o'r budd-daliadau hyn.

- Cymhorthdal Incwm
- Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm
- Credyd Pensiwn

- Credyd Treth Gwaith sy'n cynnwys elfen anabledd neu anabledd difrifol
- Credyd Treth Plant, ar gyfradd sy'n uwch na'r elfen deuluol

Pryd y gallaf wneud cais?

- Os ydych chi neu'ch dibynnydd yn disgwyl babi neu wedi cael babi yn ddiweddar, mae'n rhaid i chi wneud cais yn ystod y cyfnod o 11 wythnos cyn y disgwylir i'r babi gael ei eni hyd nes bydd y babi yn 3 mis oes.
- Os ydych yn mabwysiadu babi neu os ydych wedi cael gorchymyn preswyllo mewn perthynas â babi, gallwch wneud cais am grant ar yr amod nad yw'r babi dros 12 mis oed pan fyddwch yn gwneud cais. Mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn tri mis o'r dyddiad y gwnaethoch fabwysiadu neu'r gorchymyn preswyllo.
- Os ydych chi a'ch cymar wedi cael gorchymyn rhieni ar gyfer baban a anwyd i rywun arall mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn tri mis i ddyddiad y gorchymyn rhieni.

Os ydych wedi gwneud cais am un o'r budd-daliadau y dylech fod yn eu cael i gael y grant hwn a'ch bod yn aros am benderfyniad, mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn y terfynau amser uchod o hyd.

Cymar

Gellir dyfarnu gorchymynion rhieni ar gyfer baban a anwyd i rywun arall i gyplau priod yn unig

---

Sut y dylwn wneud cais?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith i gael ffurflen gais drwy fynd i

www.canolfanbydgywaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Beth sydd angen i mi ei ddweud wrthyfch?

Bydd angen i chi ddweud wrthym:

- pryd y disgwylir i'r babi gael ei eni, pryd y cafodd ei eni neu ei fabwysiadu, a
- pryd y rhoddwyd unrhyw orchymyn rhieni neu orchymyn preswyl.

Mae'n rhaid i chi ddangos i ni eich bod wedi cael cyngor ar sut i ofalu am eich babi newydd ac amdanoch chi eich hun mewn rhai amgylchiadau. Mae tystysgrif ar gefn y ffurflen gais ac mae'n rhaid i weithiwr iechyd proffesiynol ei llofnodi, er enghraifft:

- bydwraig
- nyrs practis
- ymwelydd iechyd, neu
- meddyg.

Beth os oes gennyf gynilion?

Nid yw eich cynilion yn effeithio ar Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn.

- apelio yn erbyn y penderfyniad i dribiwnlys annibynnol (ond mae'n rhaid iddo fod yn ysgrifenedig).

Gallwch wneud unrhyw rai o'r camau a restrir uchod, neu gallwch wneud pob un ohonynt.

I gysylltu â'r Ganolfan Byd Gwaith, ewch i www.canolfanbydgwaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

A fydd hyn yn effeithio ar fy mudd-daliadau eraill?

Nid yw Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn yn effeithio ar fudd-daliadau eraill.

Sut y dylwn wneud cais?

Nid oes angen i chi wneud cais. Rydym yn talu unrhyw un a all gael Taliad Tywydd Oer yn awtomatig.

Beth os oes gennyf gynilion?

Nid yw cynilion yn effeithio ar eich Taliadau Tywydd Oer.

Beth os nad wyf wedi cael Taliad Tywydd Oer ond y credaf y dylwn fod wedi'i gael?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith drwy fynd i www.canolfanbydgwaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Dywedwch wrthym pam y dylech gael taliad yn eich barn chi. Byddwn yn edrych ar eich achos ac yn rhoi gwybod i chi.

Beth os wyf am gael gwybod mwy am y penderfyniad neu os credaf ei fod yn anghywir?

Cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith o fewn mis i ddyddiad y llythyr penderfyniad hwn. Os byddwch yn cysylltu â ni'n hwyrach, efallai na fyddwn yn gallu eich helpu.

Gallwch chi, neu rywun arall sydd â'r awdurdod i weithredu ar eich rhan:

- gofyn am esboniad
- gofyn am ddatganiad ysgrifenedig o'r rhesymau dros ein penderfyniad
- gofyn i ni edrych eto ar y penderfyniad i weld a ellir ei newid. Efallai bod rhai

Taliad Tanwydd Gaeaf

Beth yw Taliad Tanwydd Gaeaf?

Taliad blynyddol yw hwn a wneir i bobl gymwys 60 oed a throsodd i'w helpu gyda'u biliau gwresogi dros y gaeaf.

Mae'r arian hwn yn ddi-dreth.

Nid oes angen i'r rhan fwyaf o bobl wneud cais amdano, byddant yn ei gael yn awtomatig.

Nid oes angen i chi fod ar fudd-daliadau.

A allaf gael Taliad Tanwydd Gaeaf?

Gallech gael hwn os byddwch yn bodloni'r amodau cywir mewn wythnos gymhwyso benodol.

Ni fyddwch fel arfer yn gallu cael Taliad Tanwydd Gaeaf os byddwch yn ystod yr wythnos gymhwyso:

- yn byw mewn cartref gofal, ysbyty annibynnol neu yng Nghartref Ailsefydlu Pwylaidd Ilford Park (ac wedi bod yno am 12 wythnos neu fwy) ac yn cael Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm neu Gredyd Pensiwn.
- mewn ysbyty yn cael triniaeth am ddim i gleifion mewnlol (ac wedi bod yno am fwy na 52 wythnos)
- yn y ddalfa yn bwrw dedfryd a bennwyd gan lys, neu
- o dan reolaeth mewnfudo ac nad ydych yn gymwys i gael help gan yr Adran Gwaith a Phensiynau

---

Wythnosau cymhwyso

Ar gyfer Gaeaf 2007-2008

17 – 23 Medi

Mae'n rhaid i ni gael eich cais erbyn 30 Mawrth 2008, er mwyn talu eich Taliad Tanwydd Gaeaf ar gyfer 2007-2008

Ar gyfer Gaeaf 2008-2009

15 – 21 Medi

Mae'n rhaid i ni gael eich cais erbyn 30 Mawrth 2009, er mwyn talu eich Taliad Tanwydd Gaeaf ar gyfer 2008-2009

Llinell Gymorth Taliad
Tanwydd Gaeaf

Ffôn:
0845 915 1515

Ffôn testun:
0845 601 5613

Dydd Llun i ddydd
Gwener 8.30am i
4.30pm

Ar-lein:
[www.pensiynau.gov.uk/
welsh/winterfuel](http://www.pensiynau.gov.uk/welsh/winterfuel)

Sut y dylwn wneud cais?

Os ydych wedi cael Taliad Tanwydd Gaeaf o'r blaen, dylech ei gael heb wneud cais ar yr amod bod eich manylion diweddaraf gennym a'ch bod yn dal i fodloni'r amodau.

Os nad ydych wedi cael Taliad Tanwydd Gaeaf o'r blaen, ac nad ydych yn cael budd-daliadau neu os mai dim ond Budd-dal Tai, Budd-dal Treth Cyngor neu Fudd-dal Plant rydych yn ei gael, bydd angen i chi wneud cais.

Pryd y gallaf wneud cais?

Os bydd angen i chi wneud cais, anfonwch eich ffurflen gais atom yn fuan. Os gallwch gael Taliad Tanwydd Gaeaf ac y cawn eich cais erbyn dydd Gwener yr wythnos gymhwyso ym mis Medi (gweler yr adran 'A allaf gael Taliad Tanwydd Gaeaf' ar dudalen 38) gallwn eich talu erbyn y Nadolig. Ni allwn eich talu erbyn y Nadolig bob amser os cawn eich cais ar ôl hyn.

Beth os oes gennyf gynilion?

Nid yw cynilion yn effeithio ar Daliadau Tanwydd Gaeaf.

Pryd y caf fy nhalu?

Byddwn yn gwneud taliadau awtomatig rhwng dechrau mis Tachwedd a'r Nadolig bob blwyddyn. Os na fyddwch wedi cael taliad erbyn y Nadolig, ffoniwch y swyddfa sy'n talu eich budd-dal fel arfer neu ffoniwch y llinell gymorth Taliad Tanwydd Gaeaf.

Os byddwch yn cael Taliad Tanwydd Gaeaf y gaeaf hwn a'ch bod yn parhau i fodloni'r amodau, dylech gael eich taliad yn uniongyrchol yn y dyfodol, cyn belled â'ch bod yn rhoi gwybod i ni am unrhyw newidiadau yn eich amgylchiadau ar unwaith.

Beth os nad wyf wedi cael Taliad Tanwydd Gaeaf ac y credaf y dylwn fod wedi'i gael?

Cysylltwch â llinell gymorth Taliad Tanwydd Gaeaf. Dywedwch wrthynt pam y dylech fod wedi cael taliad yn eich barn chi.

Gallwch chi, neu rywun arall sydd â'r awdurdod i weithredu ar eich rhan:

- gofyn am esboniad
- gofyn am ddatganiad ysgrifenedig o'r rhesymau dros ein penderfyniad
- gofyn i ni edrych ar y penderfyniad eto i weld a ellir ei newid, os oes ffeithiau nad ydym wedi'u hystyried yn eich barn chi, neu os oes gennych ragor o wybodaeth sy'n effeithio ar y penderfyniad, neu

Faint gallaf ei gael o'r Gronfa Gymdeithasol?

Cyn belled â'ch bod yn bodloni'r amodau ar gyfer cael help, byddwch yn cael y symiau canlynol.

Grantiau Gofal Cymdeithasol, Benthyciadau Trefnu a Benthyciadau Argyfwng

Byddwch yn cael yr holl arian rydych wedi gofyn amdano, neu ran ohono.

Ar gyfer **Grantiau Gofal Cymdeithasol** a **Benthyciadau Trefnu**, gallai unrhyw gynilion sydd gennych leihau faint y byddwch yn ei gael.

Ar gyfer **Benthyciadau Argyfwng**, gellir ystyried yr holl arian sydd gennych y gallech ei ddefnyddio.

Grant Mamolaeth Cychwyn Cadarn

Byddwch yn cael £500 ar gyfer pob babi.

Taliad Angladd

Gallech gael digon i dalu am gostau angenrheidiol eitemau penodol, yn cynnwys ffioedd claddu neu amlosgi, yn ogystal â hyd at £700 ar gyfer costau angladd eraill.

Beth os na allaf gael help o'r Gronfa Gymdeithasol?

I weld a oes unrhyw daliadau neu fudd-daliadau eraill y gallech eu cael, cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith drwy fynd i www.canolfanbydgwaith.gov.uk neu edrychwch am y manylion yn y llyfr ffôn.

Os ydych yn 60 oed a throsodd, efallai y byddai'n well gennych holi am Y Gwasanaeth Pensiwn. I gael manylion cyswllt, ewch i dudalen 46.

I gael gwybod mwy am Gredyd Treth Plant neu Gredyd Treth Gwaith cysylltwch â Chyllid a Thollau Ei Mawrhydi. Edrychwch ar dudalen 45 er mwyn gweld sut i gysylltu â ni.

Y Gwasanaeth Pensiwn

I gysylltu â'r Gwasanaeth Pensiwn:

Ffôn: **0845 606 0275**

Ffôn testun: **0845 606 0295**

Os byddai'n well gennych siarad Saesneg:

Ffôn: **0845 606 0265**

Ffôn testun: **0845 606 0285**

Mae'r Gwasanaeth Pensiwn yn recordio galwadau i'n helpu i ddarparu gwasanaeth cywir a chyson ac at ddibenion hyfforddiant a diogelwch.

Gwefan: www.ygwasanaethpensiwn.gov.uk

Adolygiad Arolygydd y Gronfa Gymdeithasol

I ofyn am adolygiad, gallwch anfon ffurflen IRS1W neu lythyr i:

Independent Review Service
Freepost
4th Floor
Centre City Podium
5 Hill Street
Birmingham
B5 4UB

www.canolfanbydgwaith.gov.uk

Mae'r Ganolfan Byd Gwaith yn ymroddedig i weithredu egwyddorion cyfle cyfartal yn ei rhaglenni a'i gwasanaethau.

Cynhyrchwyd gan y Ganolfan Byd Gwaith, rhan o'r Adran Gwaith a Phensiynau

ISBN 978-1-84763-016-2

DWP1007W | f1.0 (Chwefror 2008)